

desen telt ház mellett előadásait. Nincs okunk tagadni, hogy szándékosan nem szoltunk ez ügyhöz ez ideig érdemileg. Vannak, fájdalom, zilált társadalmi viszonyainkban gyökerező okok, melyek miatt tanácsosabbnak tartottuk, e részben teljesen szenvedőleg állást foglalni el, miután a nemzeti ügynek, melynek érdekében egyedül emeltünk volna szót, ugy sem használtunk volna semmit, amennyiben csak hamar találkoztak volna, akik szándékunkat gyanúsították s felszólalásunkat, Isten tudja, minő nemtelen forrásokra vezették volna vissza. Hallgatunk tehát, amennyiben nagyon jól ismerjük népünk természetét; higgadt, észokokra támaszkodó felvilágosítás nem vezet itt célhoz, mi csak saját kárunkon tudunk okulni s olyanok vagyunk, mint a műveletlen népek női, kik csak akkor szereznek teljes meggyőződést magoknak férjeik vagy kedveseik szerelméről, ha jól eldöngtetnek.

De miután sokaknak különösnek tünt fel e kiszámított hallgatásunk, sőt, nem titkolhatjuk el, még balmagyarázatra is alkalmat szolgáltatott s miután végre is a közérdeknek, nemzetiségünk érdekének, többet kell nyomni a latban személyes vagy magánkérdéseknél, nem habozhattunk továbbra is, nézetünknél e részben is nyílt kifejezést adni, ha mindjárt azon veszedelemnek tesszük is ki magunkat, hogy a gyanúsítások egész fergetéget zudítjuk szegény fejünkre.

Minket, kik a színészetnek kettős missióját ismerjük s nem egy ízben fejtegettük is, a mely szerint t. i. abban egyrésztől üdvös népmívelési intézményt látunk, másrésztől pedig a nemzeti közszellem s nyelv hathatós emeltyűjét találjuk, csak ostobaság s elfogultság vádolhat szükkeblűségéről s korlátozott gondolkozásról. — ezek ellen pedig magok az Istenek vesztett harcot vívnak, — s épen az említett okból a német színészetnek is őszinte barátjai vagyunk, ha ugyan rendeltetésének megfelel s magasztos küldetését elnemtéveszti, — de csak bizonyos határokig, a meddig t. i. ez a nemzeti érdekek rovására nem történik. Kosmopoliták vagyunk, ahol az emberiség javai forognak kockán, de magyarok, a hol nemzetünk specialis s így létérdekeiről van szó. Ez az ok, amely miatt felszólalunk — s ezért készek vagyunk mindent eltűrni.

Fritsche úrhoz nincs szavunk. Ő üzletet csinál s senki sem veheti neki rossz néven, ha ott s oly módon csinál, a hogy jónak látja s a hol lehet. De igen is van szavunk a közönséghez s azokhoz, kik Fritsche urnak engedélyt adtak a színhely meghosszabítására. Nem akarjuk senkinek nemzeti érzületét kétségbevonni, de tudja Isten mégis valami benső ösztön mondja nekünk, hogy társadalmunkban hasztalan keressük az egészséges, nemcsak hangzatos phrasissokban áradozó, de tettekben nyilatkozó szellemet. Az ember oly szívesen akarja a jobbat feltenni, és küzd magával, hogy azt elhagyja s nem is akarunk minden, önmagában tekintve megszorított jelenséget társadalmi életünk terén, egyenesen a nemzeti szellem hanyatlásának tulajdonítani, amár teljes joggal tehetnők, mint tették azt a fővárosi és más vidéki lapok, hanem inkább a balumagyarázott szabadelvűségnek s saját érdekeink rovására gyakorolt méltányossági érzetnek tudjuk azt be. A keserűség érzetét mindazáltal nem nyomhatjuk el, midőn látjuk, hogy a magyar nemzetre idegen saját hazájában, hogy a német színészet mily dusan arat, míg saját nemzeti színészetünk nálunk és másutt az éhenhalással küzd. Fel-tudunk emelkedni a legáltalánosabb nézpontokig, elvünk: élni és élni hagyni; de midőn azt tapasztaljuk, hogy míg minden idegen vállalat virágzik és prosperál, addig a magyar részvét hiányában rendszeren elbukik, mondjanak bármit rólunk, de azt nem vehetik rossz néven, ha szíriünk el-szorul s fájo előérzettel nézünk társadalmunk feloszlása elé. A korlátozott gondolkozás vagy rosszakarat saját korlátozott szempontjából vagy saját lelkülete szerint tekint és mérlegel mindent s így ránk is követ dobhat; de öntudatunk megnyugtat, hogy csak oly kötelességet teljesítettünk, midőn ez ügyben felszólaltunk, melyet minden honpolgárnak teljesítenie kellene. Nem vesszük rossz néven, ha valaki a német színészetet pártolja, de azt hisszük méltán megkívánhatni, hogy pártolja a magyart is; ha azonban azt tapasztaljuk, hogy a német színivadban rendszeren látogatja a színházakat, míg a magyar előadásokon soha, vagy igen ritkán jelent meg és ha ezt nem is oly egyének teszik, akik magokat németeknek tartják, ellenkezőleg a kik magyarságukra büszkék, akkor senki sem kárhóztathat bennünket ha ezt még sem találjuk egészen helyesnek. Ha valaki Magyarországon él, magyar kenyeret eszik, sőt talán másként is a magyar nemzetnek s államnak lekötöztette, akkor mégis némi deferentiát részéről is méltán igényelhetni. Megmondták már rólunk százszor és ezerszer, hogy oly jó bolond ember, mint a magyar ember, kevés van a földkerekségen. De azt is megmondták rólunk, hogy az orunknál tovább nem igen látunk, más kedvéért mindent megteszünk, oda adjuk ingünket is; ha valaki koc-

cint velünk, már jó barátunk tartjuk s nem tudjuk megkülönböztetni a valódi barátot az álbaráttól s míg ezt dédelgetjük, arra követ dobunk. Feléredünk egyszer, csak ne legyen későn.

De tekintsünk el a nemzetiségi szemponttól, a nemzeti szellem megmetyezéseért talán dúsán kárpótól a művészi élvezet, melyet Fritsche ur szintársulata nyújt. Fajdalom azonban, érzésben is csak annyit mondhatunk: a mely társadalomban *Temesvárynak* sőt *Lászy* társulata is üres ház előtt játszott, míg a *Fritsche*-é telt páholyok s zártszékekben gyönyörködik, ott a valódi művészet iránt igen csekély a fogékonyosság. A kinek van egy kis bíráloképessége, tegye meg a hasonlatot s kénytelen lesz pirulni.

Temesváry társulatában ott volt először is maga az *igazgató*, mellette *Siposné*, utánok mindjárt *Timár*, *Tihanyi*, a *Pártényipár* és *Lukácsy*: oly erők, melyek akár a nemzeti színpadon tetszést arathatnak; (*Timár* már meghalt) *Lászy* társulatában is ott találtuk először is ugyancsak magát az *igazgatót* és *nejét*, továbbá *Verest*, a *Böedypárt*, a *Roth* nővéreket és *Gabányit*, kik szintén saját szerepükben a méltányos igényeket teljesen kielégítették. De mit szólnunk Fritsche ur társulatáról? Nem is nevezünk meg egyeseket; elég azt hangsúlyoznunk, hogy egy magasabb dráma előadására nem is mer vállalkozni. A magyar társulatok a világirodalom legelső termékeit hozták színre: classikus drámákat s vigjátékokat s mondhatni, hogy a költészet legmagasabb tetőin is becsülettel megállták helyüket. Mit hoz Fritsche ur színpadra? Kevés kivétellel ponyvatermékeket, a melyeket ő persze mind megannyi „Sensationsstück“ néven keresztel el s hetekkel előre hirdet a reclame minden kigondolható fogásaival.

De azért a magyar színház mindig üres volt, a német rendszeren zsúfol. Mit bizonyít és hová vezet ez?

Először is azt bizonyítja, hogy alaptalanul kérkedünk Kassa magyarságával, hogy a nemzeti szellem itt erős gyökeret nem vert, hogy továbbá a társadalom egészségtelen, romlott, az izlés megvan metelyezve, a valódi művészet iránt nincs érzék; a minek pedig elébe nézünk, nem kevesebb, minthogy egy év után, ha a viszonyok nem változnak, a magyar muzsa kivándorol és a német állandó lakhelyet vesz körünkben, és pedig még nem is a valódi költészet muzsája, hanem csak annak torzalakja a „Volkssängerek“ képében.

Ezek alapján van még egy szavunk a város atyáiboz és a bizottságoboz, mert azt hisszük, hogy ezt tenni legelső sorban a magyar sajtónak kötelessége: Tegyük ez ügyet komoly megfontolás tárgyává (lépjén fel valaki a nemzeti ügy érdekében s hozza ezt szónyegre); a bizottságot szervezzék újra legalább annyiban, hogy azon tagok helyébe, a kik vagy elhaltak vagy városunkból elköltöztek vagy a kik nem viselik ez ügyet melegen szívóken, újakat válasszanak; de itt ismét tekintsenek el minden személyes vagy pártérdekektől — eléggé megsíneltük már e politikát, mert egyenesen ebben kell keresnünk összes társadalmi, szellemi és erkölcsi nyomorunk forrását — és vegyük pusztán és kizárólag az egyén qualificatióját, mivelttségét és lelkesültségét a nemzeti ügy iránt tekintetbe. Corvus.

Mívelődés, tanügy.

Két főelvet kellene az egyén szellemi s erkölcsi becsének s tettei minőségének megítélésénél szem előtt tartanunk: először is nem itélni az egyén egyes tettei, vagy tetteinek eredménye után, hanem tekintetbe venni annak egész szellemi constitutióját, gondolkodásmódját s érzületét; továbbá: nem tekinteni az egyes tetteket különvéve, hanem összefüggésben másokkal s fűrészve egyuttal azok indokai s céljai után.

Mind a két elv kell, hogy világító szövegnekül szolgáljon úgy annak, ki valamely tett véghezvitelére vállalkozik, mint annak, ki afelett itéletet mondani hivatva vagy jogosítva van. S minden egyének joga van követelni, hogy ez elvek szerint döntessék működése felett s a történetirő vagy általában minden itélethezőnek kötelessége, ha itéletet az igazság s jogosság attributumával akarja felruházni, ez elvek szerint mondani ki a döntő szót.

Egy pár példa megvilágítja állításunkat. Képzeljünk magunknak egy társulatot, vagy testületet; a többség közt mindenben a legnagyobb összhang uralkodik; egy-két ugynevezett dissidens mindenütt találkozik. A nagy többséget mindig együtt találjuk, az érdekközösség s rokonszeny kötelékeivel egymáshoz fűzve, a jó barátok együtt éreznek, egykép gondolkoznak, egy helyen találkoznak, ahol gondatlanul töltik el szabadidejüket nap-nap után, rendszeresen. Az idegen szemlélőnek azonnal fel fog tűnni, hogy egyesek, kik ugyanazon társulat vagy testülethez tartoznak, mindég hiányzanak. Itélete, ha felületes gondolkozó s ilyen, fájdalom, az emberek legnagyobb része, ké-

szen van: a többségre nézve helyeslő, kedvező véleményt képez magának, a hiányzókat pártütőknek, békeháborítóknak fogja bélyegezni. A mélyebben tekintő azonban nem fog itt megállni. Utána néz, vajjon micsoda okok indítják azon keveseket arra, hogy külön állást foglaljanak el, mivel foglalkoznak addig, míg a többiek mulatozási passióknak élnek, minő társaságokat keresnek fel ezek és azok — hiába az embert barátjairól ismert meg — s a szórakozás mely nemét kedveli az egyik és másik? Es ha azt fogja tapasztalni, hogy e kevesek a teendők nagyobb halmazával vannak terhelve s így hivatalos teendők után fenmaradt idejök egy részét is hivatásbeli köteleik teljesítésére kell fordítaniok, többi szabad idejüket pedig szintén más hivatászerű foglalkozással töltik ki, vagy ha szórakozásra szánják is azt, a szórakozások nemesebb nemét keresik fel s a pórias, zajos mulatozások helyett művészi élvezet, szellem- és kedélyképző társaságok után néznek, hogy minden tettőknél a hasznosság s célszerűség elvéből indulnak ki, hogy a folytonos önmívelés s mások képzése tetteik s magaviseletük rúgója, hogy tudják méltányolni az idő becsét s az életet nem élvezetnek, hanem kötelességnek tartják, melyet a legutolsó részletig be kell tölteni: ugyan kérdem, ugy fog-e ez a mélyebben tekintő is itélni, mint az a felületes szemlélő? S melyik lesz a helyesebb, jobban mondva, az egyedül helyes itélet, melyik részre fog az helyeslőleg s melyikre kárhóztatólag hangzani?

Vagy tegyük fel: valamely társulat vagy testület tagja vagy tagjai méltatlan nyomás alatt nyögnek s e nyomás alól minden jogos eszközökkel szabadulni törekcsenek. Lázadásnak a törvényes hatalom ellen, házsártos, megférhetlen természetök kifolyásának fogjuk bélyegezni fellépésüket az elnyomó ellen? Eszünkbe jutt itt a farkas s a bárányról szóló mese. Nem volna-e embertelenség, követelni, hogy a kít nyomnak, ne fűs pissenjen, és nem volna-e minden igazság s jogérzetnek eldobása, a béke megbolygatásáért azt tenni felelőssé, ki az elgázolás ellen az örök igazság nevében szót emel? Ha ily felfogás lehetséges volna, akkor a kerékbe tört vértanu jajkiáltása lázadás az eltipró ellen, a népek szabadságharcra jogtalan forradalom a zsarnok ellen, akkor trónra ültetetik az öklőjog s igazságot oszt az erőszak. Az ily felfogás mellett napról-napra fogyna a szabad, önálló gondolkozású emberek száma, szaporodnának a rabszolgák, uszályhordozók s tányérnyalók legiói, és akik mégis elég férfias erővel bírnának, meggyőződésükhöz ragaszkodni, azok az állam s társadalom martyrjaivá válnának. Ezekről pedig államéletünk bőlese óvakodásra inti a társadalmat.

De mi összefüggésben állnak e fejtegetéseink multkor felvetett tárgyunkkal a tantestületi viszályok okait illetőleg?

Szorosabb s közelebbi összefüggésben, mint talán első tekintetre látszik.

A tantestületi viszályok megítélésében is sokszor csak a felületes szemlélő s nem a mélyebben tekintő állását foglaljuk el, és fájdalom, foglalják el sokszor azok is, kiknek a legszigorubb kötelessége volna, a tömeg s félmivelt emberek látkörén tultekinteni s nem a pusztá, meztelen tett, vagy annak legközelebbi indokai után itélni, hanem mélyebben hatolni s a bajt gyökerében orvosolni. Míg ez nem történik, mindaddig csak palliativ szereket használunk, de a mélyt kiirtani nem fogjuk.

Igaz, hogy a tantestületet kebelében felmerült s folyton felmerülő surlódások legközelebbi okai majd személyes antipathia, kiesinyes féltékenykedés, féktelen ambitio, majd a hatósági közegek tulkapasai s tapintatlanságában keresendők, melynél fogva rosszul felgottt érdekében testőrséggel veszik magukat körül, hogy a szabadabban, de egyuttal nemesebben gondolkozó elemeket sakkban tartsák, miáltal ezeket természetesen annál inkább elkészeritik — igaz, mondjuk, hogy ezek a legközelebbi indokok, de a valódi, mélyebben rejelő ok a kellő mivelttség hiányában, az u. n. félmivelttségben rejlik.

Ugyanaz itt is a viszálykodások, személyes surlódások oka, ami mindenütt a világon, bármely statusban, a társadalmi élet terén: az egyének szellemi s erkölcsi képzettségének hiányossága s felületesége. A félmivelt és félbolond emberek a társadalom átkai, az államok sirásói. Az alaposan mivelt, értelmes emberrel s a teljes bolonddal egyaránt könnyű elbánni; azzal lehetséges az okos eszmecsere és capacitatio, ezt egyszerűen elcsukatjuk; de a félmivelt és félbolondokkal, a tapasztalás mutatja, nincs hatalom, a mely elbánni tudjon.

A mivelttség alatt azonban — fájdalom, annyira hátravagyunk, hogy maga a mivelttség fogalma s alapellékei is vita tárgyát képezhetik nálunk — a mivelttség alatt, mondjuk, nem azt a

divatos felértjük, hanem lárdságát, Meglehet, de nekünk értelemben nem lehet állam s tár

A mivelttség alatt azonban — fájdalom, annyira hátravagyunk, hogy maga a mivelttség fogalma s alapellékei is vita tárgyát képezhetik nálunk — a mivelttség alatt, mondjuk, nem azt a

„El a intézkedése el ezen ha nának teba húzzák. Hottennünk: a szonylag se

Jeles

„Teg leles utta megértett rekek hat azon erő és ha a r hogy egy az egész r félbeszakik hogy a g s kerekes zik, mi az vajjon nem mondani is a képe zésében t

S tudunk? No de „ex szik, hogy bert az a termész meg ezen lyet a ter csak azon okát nem melyben sunk utá azon bán ség teren

„A gok távo ságát s dön egye volságok sem csal szerint e égi teste dom — munk e pant szá batalmát b elménk zonyos nem birh tudomány kat elérj jához jut s vagy i esve átk

„A nyilik, r existenti feltekint mint a vagy dilett ran bizo olvasgat teszi, m

divatos felvilágosultságot, száraz észmiveltséget értjük, hanem ezenkívül megkivánjuk a jellem szilárdságát, a gondolkodás és érzület nemességét. Meglehet, hogy ezek ma már elavult kívánalmak, de nekünk teljes meggyőződésünk, hogy a mondott értelemben vett mivelttség nélkül valamint egyén nem lehet boldog, megelégedett a földön, úgy állam s társadalom sem bírhatnak szilárd alappal.

A mondottakból önként következnek, mit tartunk mi a bajok gyökeres orvoslására első s legfőbb feltételnek. Reformáljuk a tanítói statust (általában szólnak, állításaink nem vonatkoznak egyaránt a különböző testületekre), tegyük, képezzük azt valóban miveltté, azaz olyanná, mely tudományos képzettséget férfias jellemmel, fenkölt gondolkodás s nemes érzülettel egyesít. Addig miveltégi állapotaink javulására nincs remény, nincs kilátás. A tanítvány, a nemzedék általánvéve nem lehet jobb, mint nevelői, oktatói. Tisztátalan forrásból nem fakadhat irthó víz. Ez okból romlott, egészségtelen a mi egész társadalmunk, kerekedik felül mindenütt a humbugbölcesség és szédelgés. Ezekből tartjuk e statusnak reformálását nemzeti s állami létünk legelső életfeltételének. Hasztalan alkotunk törvényeket, bocsátunk rendeleteket, toldozunk, foldozunk: a betű semmi, az egyén minden. Lehetnek legbölcsebb törvényeink, adhatunk mintacodexet: ha nincsenek emberek, akik azokat végrehajtsák s akik azokat tiszteletben tartják, hasztalan minden.

„El a fecsegéssel“, mondja Canning, „mintha intézkedések s nem az emberek volnának minden; el ezen haszontalan állítással; az istrángok volnának tehát s nem a lovak, melyek a szekeret húzzák. Hogyha már hasonlatot s különbséget kell tennünk: az emberek minden, az intézkedések viszonylag semmi.“

Corvus

Jeles emberek bölcsmondásai.

„Tegyük fel, hogy valaki hosszú észlelés után a gőzmozdony egész gépezetét megértette s az egyes csavarok célját s kerekének hatását kitalálva, mindent ismer, csak azon erőt nem, mely a gépet mozgásba hozza és ha a nagy felfedező, miután tapasztalta, hogy egy, vagy más résznek mozdítása által az egész mozdony járását késleltetheti, vagy félbeszakíthatja: ebből azt következtetné, hogy a gőzgép csak ezen csavarok, csövek s kerekének által jár, és semmi más nem létezik, mi az egész gépezetet mozgásba hozza: vajjon nem korlátolt felfogásu embernek fogjuk-e mondani az ilyet — bármennyire bámuljuk is a képességet, melyet a részletek felfedezésében tanúsított? —

S nem ugyan ezt teszi-e sok bámult természet-tudósunk? (Hát még a tudákosok? a la . . . No de „exempla odiosa sunt.“) Nekem úgy látszik, hogy ha a természet pusztá látása az embert az Istenség léteiről győzi meg, akkor a természet tanulmányozása nem ingathatja meg ezen meggyőződést. Minden lépés, melyet a természettudományok körében teszünk, csak azon tárgyak számát szaporítja, melyeknek első okát nem ismerjük s a bámulatot harmonia, melyben az egész áll s melyet épen haladásunk után mindig tisztábban látunk, csak azon bámulatot emelheti, melylyel a minden-ség teremtője előtt meghajlunk.“

„A tudomány pontosan kiméri a csillagok távolságait s az egyes égi testek nagyságát s tömörségét; de feltéve, hogy midőn egyes csillagok távolságát Uranosztávolságokban meghatározta, egy mérfölddel sem csalódott s hogy a nagyság s tömörség szerint egy mázsáig kitudja számítani az egyes égi testek súlyát: van-e ezért — nem mondom — tiszta, de csak megközelítő fogalmunk e nagyságról s távolságról? S e ropant számok, melyekben a tömeg az emberi ész hatalmát bámulja, nem inti-e a gondolkodót inkább elménk korlátoltságára, mely miatt egy bizonyos ponton túl soha tiszta fogalmakat nem bírhatunk? Mint a földnek, úgy minden tudománynak megvannak határai, és ha azokat elérjük, hasonlóan ahhoz, ki a tenger partjához jutott, csak véghetetlenégeket látunk s vagy imádvá borulunk le, vagy kétségbeesve átkozodnunk kell.“ —

„A tetők, honnan a legtagasb kilátás nyílik, ritkán termékenyek s ilyenek azon existenciák, melyekhez a tömeg vágyódva feltekint, és pedig a tudomány körében szintugy, mint a közélet mezején. Az iskolás-gyermek, vagy dilettans (a tapasztalás, fájdalom, igen gyakran bizonyítja), ki az első virágnak szirmait olvassagatja, vagy első mikroszkopiai kísérletét teszi, minden bizonynyal büszkésben emeli fejét

(de mennyire!), mint Humbold Sándor dicsősége tetőpontján.“

De hát ugyan ki is mondja ezeket? Egy tudós, kit a mivelt világ a 19-ik század egyik legnagyobb gondolkodójának ismert el. De hát mi ez némely embereknek minálunk?

V e g y e s e k .

— *Lapunk szerkesztője* a f. hó 25—28-áig (bezárólag) tartandó jogász-gyűlés alkalmából Budapestre utazott.

— *O. cs. és ap. kir.* Felsége a bélaei római kath. templom és iskola helyreállítására saját magánpénztárából 200 forintot legkegyelmesebben engedélyezni méltóztatott.

— *O. cs. és ap. kir.* Felsége a magyar nyelv és irodalom egyetemi tanszéke kettéválasztását megengedni és a magyar irodalom tanszékére dr. Gyulai Pált legkegyelmesebben kinevezni méltóztatott.

A. m. kir. pénzügyminiszter a kir. adófelügyelői intézmény szervezetében kir. adófelügyelői helyettesekké fogalmazói ranggal kinevezte Alsó-Rubinba: Korponay Bertalan kassai m. k. adótitkár.

— *A. m. kir.* pénzügyminiszter a földadó casteri erdő becselési munkálatok végrehajtása céljából az 1875-ik évi VII. t. c. alapján szervezett erdőbecselési állomásra a kassai casteri kerületbe Párosy Lajos nyugalmazott m. kir. erdőmestert nevezte ki.

— *A. m. kir.* pénzügyminiszter Mayer Lajos díjnokot kassai katasteri igazgatósági iroda-tisztte nevezte ki.

— *Az eperjesi gör. k. püspök,* Tóth Miklós 6 tiltának beigtattatása f. hó 25-én nagy ünneplésséggel ment végbe.

— *F. hó 25-én városunk egy — culturalis szempontból fontos eseménynek volt színhelye. A felsőmagyarországi múzeum e napon nyitott meg. A megnyitási ünnepély a megyeház termében vette kezdetét, hol az érdeklődők nagy száma gyűlt össze. Bárczay Ödön úr egy emelkedett beszédben üdvözli a közönséget, hangsúlyozva a múzeumok fontosságát s köszönetet szavazva Kassa városának, melynek a múzeum alapítása körül elvitázhatlan érdemei vannak. Az elnök beszédére a város nevében Szerényi Ede főjegyző ur válaszott, kiemelve, miszerint az elismerés oroszlan-része azokat illeti meg, kik a múzeum létrehozásán hangyaszigalommal fáradoztak. Ezután dr. Stöhr Sziárd múzeum-egyleti titkár igen érdekesen s részletesen adta elő a múzeum négy évi történetét, mire a közönség s az egyetemi tisztviselők a múzeum helyiségének megcsinálására mentek. Fél-két óra következett a díszelő, melyen számos talpraesett felköszöntőt volt alkalmunk hallani. Jó példával ment elő maga az elnök, üdvözölvén Zemplénum. és Miskolc képviselőit. Zemplénum. részéről Bessenyei Gábor ur válaszott, Miskolc nevében pedig Veszkó (?) tanár ur. Mondtak aztán még toasztot: Szerényi Ede, Timkó József, Ganz Ede, Dessewffy Sándor Lászy; az oroszlan-rész e téren is dr. Stöhr Sziárdot illeti meg, kinek három humoros toasztja nagy tetszésben részesült s lelkesen megjeleneztetett. Ez ékesközlésnek tényleges eredménye is volt: Karsa Tamás főj. ur tiz fírt ajánlott fel a múzeumnak, dr. Werner Rudolf tanár ur pedig alapítótagnak jegyeztette be magát. Ennyit tudósítunk; mi hozzátesszük még, hogy a múzeum létrehozásában kétségkívül legnagyobb elismerés illeti meg a három Klimkovics testvért, kikről elmondhatni, hogy a múzeum eszméje kedvencezméjök volt s az jelenleg is s kiknek fáradozásai e téren bizonyára megérdemlik, hogy a múzeum emlékkönyvébe beigtattassanak. Sajnáljuk, hogy a vendégek névsorát nem közölhetjük, miután magunk nem ismerjük valamennyit, azon szerencsében pedig — vonatkozással a „Pannonia“ megjegyzésére mondjuk ezt — hogy meghívást vagy némi tudósítást kaptunk volna, mi sem részesültünk.*

— *Ugyanacsak* f. hó 25-én vasárnap délután tartott meg a Fröbel-kert javára a Széchenyi-terten rendezet bazár is, amely nem versenyezhetett ugyan az ezelőtt 3 vagy 4 évvel tartott ünnepélylyel, mindazáltal igen jól ütött ki. Az idő várakozáson felül kedvező volt, amennyiben a kissé felhős ég csak mérséklé a nap hevét, de esatornának zslpítit csak későn este nyitá meg. A rét, mondhatni, el volt lepve a néptömegetől, de az előkelő világ alig volt képviselve, számosabban vettek részt az intelligens középosztályból. A rendezés becsületére válik a rendezőknek. A közönség kitünően mulatott. Díszelőtökre említjük meg a szép árusnőknek, hogy a férfinem kevésbé volt kitéve az ostromnak s oly könyörtelen támadás a zsebek ellen nem intéztetett, mint az említett évek előtti bazár alkalmával, mivel azonban korántsem azt akarjuk mondani, mintha a bájos árusnők nem elég ügyesség gel gyakorolták volna a szivattyuzás mesterségét. Az

ismertebb egyéniségek ezuttal is dusásan adták meg ismeretségek, egy pár szép szem, egy gyöngéd kézzoritás s egy bájos mosolynak az árat. A búbajos varázs hatása alatt könnyen leszünk nagylelkűek s esekélységnek tartunk minden áldozatot. Felette sajnáljuk, hogy a közreműködő úrhölgyek névsorának nem vagyunk birtokában, hogy az áldozatkészségnek a nyilvánosság útján is meghoznók az elismerést; fájdalom, most nem vagyunk azon helyzetben, mint midőn a „Felső-Magyarországi Szemlé“ben emlékeztünk meg az akkor tartott bazárról; most még azon szerencsében sem részesültünk, hogy a programról némi tudósítást kaptunk volna. Csak azokat említjük meg eszerint, kiket szerencsések vagyunk személyesen, vagy látásból ismerni. Ezek: Fleischer, Moskovicsné, Csiskóné, Jermyné, Maurerné úrnők; Horváth Gizella, Groszmann Dorottya, Fleischer Vilma, Tutkó, Alapfy, Schalkházy, Buday, Halyko, Koos, Braunfeld, Feldmann, Mandl, Fischer Koisch Emma, Posztkó, stb. kisasszonyok. A sátrak közül valóban alig tudnók megmondani, melyik volt nagyobb ostromnak kitéve. Nagy sürgés-forgást láttunk különösen a virágárusnők körül és a cukrászdában. A bevételről sem szólhatunk még ezuttal; de ha adatok birtokába jutunk, kötelességünknek fogjuk ismerni, azokat közzétenni.

— *Az eperjesi ügyvédi kamara* közhírré teszi, hogy Weszter Pál löcsei ügyvéd önkéntes lemondása, — Kecskér Sándor bártfai ügyvéd pedig elhalálása folytán a kamara ügyvédi lajstromából kitöröltetett s hogy az ez utóbbi ügyvéd után maradt értékek és iratok átvétele és a halaszthatlan teendők megtétele végett Bartseh Lajos bártfai ügyvéd lett gondnokul kirendelve.

— *A megyék területi rendezéséről* szóló s az országgyűlésen f. hó 20-án kihirdetett törvény haladék nélkül fogantatosítottatni fog. Már ki is vannak szemelve a kormánybiztosok, kik el fognak küldetni a megyékbe, hogy azon számos megyei határközség ügyét, melyek beosztása még függőben hagyatott, eldöntsék. A szükségessé vált főispáni kinevezések iránt is már csak a minister-tanácsnak kell határoznia, hogy azokat fel lehessen terjeszteni ö Felségéhez.

— *Budapesti szövetkezet* alakult, melynek célja, hogy a tűzbajelhárításának a polgárságot mindenfelé megnyerje, öket vagyunk tűz elleni biztosítására bírja, e biztosításokat valamely intézetnél eszközölje s az ettől visatio címén nyerendő pénzből tüzoltó szereket vásároljon s tüzoltó-egyleteket alakítson.

† *Dr. Vida József,* kassai kir. jogakadémiai nyilv. rendes jogtanár, meghalt 1876. június 20-án, életének 43-ik, tanárkodásának 14-ik évében.

E hó 22-én kísértünk ki a kálváriai közsírkertbe egy oly férfit, aki szorgalma, kitartása és törekvése által mint jogtanár díszes állást küzdött ki magának a társadalmi létben. Szegény szülőktől származván, az élet keserűségeivel korán megismerkedett s idején megtanulta, hogy csak jellem és ernyedetlen iparkodás képezik azon emeltyűt, a melynek közvetítésével szeretetet és becsülést szerezhetünk, anyagi jólétet s biztos jövőt alkothatunk magunknak. Mind a jellemet, mind az ernyedetlen iparkodást halála utolsó perceiben mint vezéresillagait tisztelte és követte, és valóban megis szerezte magának ezáltal mindenkinek, ki közelebbről ismerte, rokonszenvét és becsülését; barátai bizalmát, kártársai közszeretét, családja benső ragaszkodását, számos tanítványai halálját és áldó emlékezetét. Anyagilag, folytonos gyöngékedése miatt nem volt hasonlóképen szerencsés, mihez még pár a évvel ezelőtt, forrón szeretett kedves fiatal nejeinek halála okozta szenvedések is járulván a különben, is beteges testi erőt egészen megtörni siettek. Évrol-évre hanyatlott anélkül mégis, hogy teendőit, atyai és állásbeli kötelemeket könnyen vette, abbanhagyta volna. A legnagyobb önmegadással viselte sorsát s végezte nemes feladatát s csak mintegy 6 hét előtt folyamodott szabadságotlaltásért, hogy egészsége helyreállítása végett fűrdőre mehesen. Ebben előzetes meghűlése folytán történt ágybakerülése megakadályoztatta. Nem ringatta magát ez időtől fogva illúziókban élete és egészsége iránt. A legnagyobb gondallal rendezett el mindent; lehetőleg gondoskodott árván-maradt gyermekeiről; számolt lelkiismeretével; rendelkezett hagyatéka iránt — s f. hó 20-án déli 12 óra után bámulandó lelkierőt tanúsítva megvált az élettől. Valóban, ha nagygyá a embert nem pusztán csak dicső és országra szóló tettek tehetik, hanem ha azzá teszi őt azon körülmény is, hogy a kört, melyben működni hivatta van, kellőleg betöltte; úgy dr. Vida József is megérdemlé az emberi eme legszebb nagyságot, mert mint gyermek, mint barát, mint férj, mint családapa és mint honpolgár rövid élete tartama alatt szentil fogantatosította kötelességeit. Nemcsak mint tanár, egyuttal mint magyar költő, sőt mint journalista is hosszabb időn át szép sikerrel működött s mint költő közelismerésben részesült s jó hírnevet vi-

vott ki magának. Az „Eger” című lapot többemagával ő alapította s egész Kassára jövele ideig tapintatosan, szakavatottan szerkeszté. Mint jogtanár hallgatói előtt igen bizalmas és nagyra-becsült ember volt s a szó szoros értelmében megérdemelte azon kegyeletet, mely a kassai jogakadémiai polgárok részéről nyilvánult, kik gyönyörű borostyánkőszorut tettek ravatalára nagy fehér szalagra irt eme szavakkal: „A kassai kir. jogakadémia polgárai szeretett tanárjoknak.” Kikisértük e férfiut végső nyughelyére. Meghatott szívvel álltuk körül a sirt, fájdalmas sóhajtással kívántunk a megboldogultnak vég „Isten-hozzád”-ot! Legyen neki könnyű a föld s az örökké tartó világosság fényeskedjék neki. Örökdjék szelleme gyermekei fölött, hogy a magyar társadalomnak hozzá hasonló tagjaivá legyenek!

— *A helybeli főreáltanodai ifjuság önképző-köre* ma, f. hó 27-én 10 órakor zárünnepélyt tart, melyre a tanügyi barátait tisztelettel meghívja.

— *Az országban* — ugymond a „P. N.” minapi egyik vezér cikkében — nem annyira új politikai pártokra van szüksége mint arra, hogy minden hazfiast párt segélyével kormány, törvényhozás és társadalom együttes közreműködése által mind nagyobb mértékben erősödjék a nemzetnek mind értelmisége mind anyagi lehetősége azon közgazdasági függőség megváltoztatására, melyet a 67-iki kiegyezés fentartott.

— *A budapesti m. kir. állatorvosi tanintézetnél* a 3 évig tartó állatorvosi tanfolyamra félév-tethetik minden 17 évet betöltött, jó erkölcsű egyén, ha az intézetbelépésekor a megkívántató félév-teti vizsgát sikerrel leteszi. Ezen felvételi vizsga alól azonban fölmentvők mindazok, kik a gymnasium 6-ik vagy más közép tanintézet ezzel egy rangban álló osztályának sikerrel történt bevégeztéről bizonyítványt mutatnak elő. A félév-telek és beiratások a tanintézetben az igazgatói irodában szeptember 1-étől 9—12 óra között esz-közölhetők.

— *A magyarországi árvízkarosultak javára* rendezett műipari és történelmi emlékkiállítás f. é. júniushó 15-én bezáratván, a rendező bizottság ezennel felkéri a t. kiállítókat, hogy amennyiben a kiállított tárgyakat még el nem vitték volna, azoknak akár személyesen, akár kellőképpen igazolt megbízottjok által leendő átvétele iránt mielőbb intézkedni sziveskedjenek. — Azon kiállítási tárgyak, melyek postai, vasuti, vagy gőzhajói szállítványként jöttek — amennyiben a t. kiállítók másképp nem rendelkeznek — ugyanazon uton hivatalból küldetnek vissza. Az átadó bizottság egyelőre naponként vizsg. 9-től d. u. 5-ig található a kiállítás helyiségeiben (gf. Károlyi Alajos muzeumögötti palotájában.)

— *Örömmel értesültünk*, hogy a városi hatóság végre is figyelembe vette a külsétány lakóinak méltányos igényeit s a lapunkban jelzett bajokat orvosolni kezdi. A sikeres eredményt kétszeres örömmel fogjuk regisztrálni.

— *Szomorú vizsgálatásul azoknak*, kik oly megmagyarázhatlan közönynyel nézik a nemzeti érület hanyatlását s a hová-tovább nagyobb mértékben jelentkező részvétlenséget, ide igtatjuk a következő jellemző sorokat a „Pozsonyvidéki Lapok” előfizetési felhívásából: „Sajnosan tapasztaljuk, hogy épen itt, hola magyarság idegen ajku elemek közé szorult, hol a magyarságnak felsőbb-ségre kellene törekednie s öntudatának, nyelve s műveltsége iránti szeretetének fokozott támogatásával egészséges társadalmi alapokat raknia, melyeken magyar nemzeti létünk s így államiságunk erős gyökereket verhesen — ott a magyarság közönyös, nyelvünk idegen és ahelyett, hogy vállvetve, erőgyesítve működnek, a kitűzött célt, a magyar napilap megalapítását megvalósítani — tömegesen pártolja a németet. Mert ugyan hogy alapíthassunk napilapot, mikor Pozsony legtehetősebb magyarjai közül is számtalant tudunk megnevezni, kik még annyira sem pártolják a nemzeti ügyet, hogy legalább annak jóakaratu organumát tartásák?” Mintha csak lelünk szólna, mintha csak a mi társadalmi viszonyaink hü rajzát látnók. Valóban megszomorító s felelősségterhes közömbösség. Nálunk a német közönyök háromszor jelennek meg hetenkint s tömeges pártolásban részesülnek, a magyar lapok szerencséről beszélhetnek, ha a zár-számadárköz deficit nem mutatkozik. A német lapokat mindenütt ott találjuk, a magyar közönyöket — tapasztalásból beszélünk — nemcsak egyes családokban, de némely nyilvános helyen, vendéglő és cukrászdában is hasztalanul keressük. Azt hinnők, hogy mégis csak kötelessége volna minden magyar polgárnak, ki a nemzeti ügy javát szíven viseli, számot vetni magával s a mit elmulasztott, helyre-pótolni. A napokban történt meg, hogy egy magyar vidéki ural egy cukrászdába mentünk s az öreg ur helyi lapot kívánván olvasni, a német lapokat nyomták kezébe; szégyenpir futotta el ar-cunkat, midőn fel kellett előtte tártani, hogy bizony vannak itt magyar lapok is, de hát azok csak zsellérek itt s kegyelemkenyeren élőködnék. Volna csak egészséges társadalmunk szelleme, egy kis érdeklődés a nemzeti ügy iránt, kezeskedünk róla, hogy ily megpirító tapasztalatokkal nem gazdagodnék a városunk meglátogató utazó.

— *Azon állítólag igen jól* értesült forrásból merített hír kering, hogy a vallas- és közoktatásügyi minster úr azon netalán ufolag megválasztandó iskolaszéki tagok megerősítését, kik más címen, más minőségöknel fogva is joghatósága alá

tartoznak, magának fentartani szándékoznék, és így a megerősítés megtagadása vagy, ha szükség mutatkoznék, a választás elfogadásának lehetetlensége által elejét venné a netalán újból kitörhető botrányos viszálykodásoknak, melyek, ha csak az iskolaszék in capite et membris nem reformáltatik s abba más elemek is benem választatnak, melyek elég önállósággal bírnak, a sikamlós lejtőre lépőket feltartóztatni, melyek hogy a jövőben nem fognának ismétlődni, arra rebus sic stantibus semmi kilátás. Azért mi részünkről csak üdvözölhetjük a minster ur eme elhatározását s biztosítjuk róla, hogy há-lára fogja kötelezni társadalmunkat, a tanító kö-örket s minden higgadt s békés szellemű embert, midőn e borzasztó állapotnak igazságos ítéletével véget fog vetni s a bűnöst vagy bűnösöket, ki vagy kik az Eris almáját képezik, sujtani fogja. Csak így s nem másképp lehet kilátás arra, hogy a békesség, melyet már híreből is alig ismerünk, társadalmunkba és a tanító körökbe vissza fog térni.

— *Méltó meghótránczok* szült Fritsche ur rügtönzése, melyet a „Pannonia” ellen a szünpádon magának megengedett. Jól emlékszünk rá, hogy Timár hasonló rügtönzésért pénzbírsággal bünteshetett.

— *Ézt is Pozsonyra mondják*, de ránk is illik: „A német színház Budapesten csodótt mondott. Se baj, jöjjenek Pozsonyba, eltartunk mi itt vagy két tuat színész, csak német legyen. Sőt mellettök egész hadat a nagydobos löcsiszár komédiásoknak is, de megint csak úgy, ha németek. A magyarokat kifüstöltük azon ürügy alatt, hogy pénz nincs, meleg van... Mit nekünk a művészet, kivált ha még hozzá magyar is! Bukfene, tót-ágas, csörgő sapka, nyakficamító ugránczolás, léha kétértelműség öltözék és magatartásban, föleresztve Teutonia nyelvének ékes presburgundiai szójárásával — ily kotyvadékból áll azon magasztos eszménykép, mely után nemes műzslésünk epedez.”

Közgazdaság.

— A hivatalos lap közlése szerint Magyarország egész területe a keleti marhavész-től mentes. A földmivélés-, ipar- és kereskedelemügyi minster legújabb rendelete a szörénymegyei Ber-saszka és Svinica községekben kiűtött vést is megszüntetnek s óvintézkedések további gyakorlatát szükségtelennek nyilvánította.

Szerkesztői mondanivalók.

K. J. urnak helyben. Vettük s legközelebb közöljük „A házi és nyilvános tanodai nevelésről” irt értekezését. Tárgyhalmoz miatt mellőznünk kelle azt.

Tulajdonos és felelős szerkesztő: Dr. Klekner Alajos.
Főmunkatárs: Dr. Szemák István.

H I R D E T É S E K.

9319. tk. sz. 175 3-2
1876.

Árverési hirdetmény.

A kassai kir. tszék mint tkvi hatóság részéről közhírré tétetik, miszerint a kassai 475. sz. tkben özvegy Karpacs Józsefné, született Klucs Borbála nevére jegyzett s összesen 12000 forintba becsült birtok és tartozékainak eszközöndő bírói árverése a kassai takarékpénztár mint hitelező 1768 frt tökékövetelésének s járulékaiknak kielégítése végett elrendeltetvén, annak Kassán e kir. tszék tkvi hivatalában leendő foganatosítására első határidőül f. 1876. évi augusztus 26. napjának d. e. 10 órája, második határidőül pedig 1876. szeptember hó 26-ik napjának szintén d. e. 10 órája tűzetik ki.

Az árverési feltételek következőleg állapítatnak meg:

1-ör. Kikiáltási árként a fennebb kitett becsérték fog szolgálni, melynek 10%-tőlja bánatpénz gyanánt lesz a bírósági kiküldött kezeihez az árverés megkezdése előtt leteendő.

2-ör. A vevő köteles lesz a vételárat annak a leütéstől számítandó 6% kamatával együtt 3 egyenlő részletben, és pedig az első részletet a leütés utáni 2 hó, a második részletet a leütés utáni 4 hó, a harmadikat 6 hó alatt ezen kir. törvényszék tkvi hatóságánál befizetni, a letett bánatpénz az utolsó részletbe számítottván.

3-ör. A vevő a vett javak tetteles birtokába s haszonvetelésének élvezésébe a leütés után azonnal lép, a tkvi tulajdonjog bekebelezése azonban csak az árverési feltételek teljesítése után fog megtörténni.

4-szer. A további feltételekre nézve a polg. tvk. rdts. 423., 437., 438., 441., 456., 458. és 459. §§-ainak in-

tézkedései szolgálnak zsinórmértékül. Együttal felhivatnak a Kassa városi területén kívül lakó hitelezők, kik a kielégítési sorrend megállapításánál és a vételár felosztásánál leendő képviseltetésök végett Kassán lakó megbízottat rendeljenek s annak nevét és lakását az eladásig annál bizonyosabban jelentsék be, minthogy különben a részökre ügy-gondnokul ezennel kinevezett Demetzky Pál helybeli ügyvéd által fognak képviseltetni.

Ugyszintén felhivatnak mindazok, kik az árverés alá becsátandó birtokra nézve tulajdoni, vagy más igényeket avagy pedig elsőbbségi jogokat vélnék érvényesíthetni, miszerint igényke-reseteiket jelen hirdetménynek a hivatalos lapban való utolsó megjelenésétől számított 15 nap alatt habár külön értesítést nem vettek volna is — ezen kir. tszék tkvi hatóságához nyujtsák be, különben azok a végrehajtás folyamatát nem gátolván, igénylők egyedül a vételár feleslegére fognak utasítottani.

Kelt Kassán, a kir. tszék mint tkvi hatóságnak 1876-ik évi április hó 25-ik napján tartott üléséből.

Barkóczy,
kir. tszéki elnök
Maxincák,
h. jegyző.

3380. sz. tk. 165 3-3
1876.

Árverési hirdetmény.

A kassai kir. törvényszék mint elekkönyvi hatóság részéről közhírré tétetik, miszerint a kassa-ujfalusi 99. sz. telekjegyzőkönyvben Hreblyar Arnold és neje Söter Mária közös tulajdonul jegyzett s összesen 5900 frtra becsült birtok és tartozékainak eszközöndő bírói árverése a kassai ügy-gondnokul ezennel kinevezett

takarékpénztár mint hitelező 4900 frt tökékövetelésének s jár. kielégíté-ése végett elrendeltetvén, annak Kassaujfalú községházánál leendő foganatosítására első határidőül f. 1876. jul. 20-ik napjának d. e. 10 órája, második határidőül pedig 1876. évi augusztus hó 21-ik napjának szintén d. e. 10 órája tűzetik ki.

Az árverési feltételek következőleg állapítatnak meg:

1. Kikiáltási árként a fennebb kitett becsérték fog szolgálni, melynek 10%-tőlja bánatpénz gyanánt lesz a bírósági kiküldött kezeihez az árverés megkezdése előtt leteendő.

2. A vevő köteles lesz a vételár, annak a leütéstől számított 6% kamatával együtt három egyenlő részletben és pedig az első részletet a leütés utáni 2 hó alatt, a második részletet a leütés utáni 4 hó, és a harmadik részletet a leütés utáni 6 hó alatt ezen kir. törvényszék telekkönyvi hatóságánál befizetni; a letett bánatpénz az utolsó részletbe számítottván be.

3. A vevő a vett javak tetteles birtokába s haszonvetelésének élvezésébe azonnal az árverés után lép, a telekkönyvi tulajdonjog bekebelezése azonban csak az árverési feltételek teljesítése után fog megtörténni.

4-szer. A további feltételekre nézve a plg. tk. rdtt. 423., 437., 438., 441., 456., 458. és 459. §§-ainak intézkedései szolgálnak zsinórmértékül. Együttal felhivatnak a Kassa városi területén kívül lakó hitelezők, miszerint a kielégítési sorrend megállapításánál és a vételár felosztásánál leendő képviseltetésük végett Kassán lakó megbízottat rendeljenek s annak nevét és lakását az eladásig annál bizonyosabban jelentsék be, minthogy különben a részökre ügy-gondnokul ezennel kinevezett

Krutsay Arnold helybeli ügyvéd által fognak képviseltetni.

Ugyszintén felhivatnak mindazok, kik az árverés alá becsátandó birtokra nézve tulajdoni, vagy más igényeket, avagy pedig elsőbbségi jogokat érvényesíthetni vélnék, miszerint igénykereseteiket jelen hirdetménynek a hivatalos lapban való utolsó megjelenésétől számított 15 nap alatt, habár külön értesítést nem vettek volna is, ezen kir. törvényszék telekkönyvi hatóságához nyujtsák be, különben azok a végrehajtás

folyamatát nem gátolván, igénylők egyedül a vételár feleslegére fognak utasítottani.

Kelt Kassán, a kir. törvényszék, mint telekkönyvi hatóságnak 1876. évi május hó 19-ik napján tartott üléséből.

Teleky Péter,
elnök.
Maxincák,
kir. tszéki jegyző.

A kassai m. k. gazdasági tanintézet a tanfolyam második éve is f. évi október elején megnyitattik. Felvételi feltételekről tájékozást és egyéb kérdésekre felvilágosítást szivesen nyujt a kassai m. k. gazd. tanintézet igazgatósága.

Az első budapesti főügynöki iroda

(fő-út 16. ajtó 5.)

azonnal elhelyez:

házigondnokot, gépvezetőt, főmolnárt, kasznárt, könyvvivőt, utazókat, üzleti segédeket, nevelőt, irnokot, gazdasszonyt, pénztárnoknót, pinczernőt, kulcsárnót. A vidéki rendeletek azonnal teljesítetnek, és díjjal ellátott levelekre az ügynöki iroda azonnal válaszol.

176 3-1